

Կանաչ պարտատոմսերի սկզբունքներ

Կանաչ պարտատոմսերի թողարկման կամավոր ուղեցույցներ

Հունիս, 2021թ.

(Հավելված 1 առ հունիս, 2022)

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՄԱՀՄԱՆԱՓԱԿՈՒՄ. «Կասկածներից խուսափելու համար նշենք, որ «Կանաչ պարտատոմսերի սկզբունքների» անգլերեն տարբերակը, որը հրապարակված է Կապիտալի շուկաների միջազգային ասոցիացիայի (այսուհետ՝ «ԿՇՄԱ») ինտերնետային կայքի «Էկոլոգիապես մաքուր ֆինանսավորում» բաժնում, հանդիսանում է փաստաթղթի պաշտոնական տարբերակը: Այս թարգմանությունը տրամադրվում է ընդհանուր պատկերացում կազմելու համար:»

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Կանաչ պարտատոմսերի սկզբունքները (ԿՊՍ), Սոցիալական պարտատոմսերի սկզբունքների (ՍՊՍ), Կայուն զարգացման պարտատոմսերի ուղեցույցի (ԿԶՊՈ) և Կայուն զարգացման ստնչվող պարտատոմսերի սկզբունքների (ԿԶՊՍ) հետ միասին, հրապարակվում են Սկզբունքների ներքո: Սկզբունքները համախմբել են մի շարք կամավոր հայեցակարգեր, որոնց առաքելությունը և տեսլականն է. նպաստել համաշխարհային պարտքային կապիտալի շուկաների դերին՝ բնապահպանական և սոցիալական կայունության ապահովմանն ուղղված ծրագրերի ֆինանսավորման գործում:

Սկզբունքները ներկայացնում են լավագույն փորձը՝ կապված միջազգային ուղեցույցներին և խորհուրդներին համապատասխանող, սոցիալական և/կամ բնապահպանական նպատակներին ծառայող պարտատոմսերի թողարկման հետ: Այդ ուղեցույցները նպաստում են թափանցիկության և տեղեկատվության բացահայտման ապահովմանը, դրանով իսկ ամրապնդելով շուկայի ամբողջականությունը: Սկզբունքները նաև բարձրացնում են բնապահպանական և սոցիալական ազդեցության կարևորության մասին տեղեկացվածության մակարդակը ֆինանսական շուկաների մասնակիցների շրջանում, որի վերջնական նպատակը կայուն զարգացման ապահովման համար ավելի մեծ կապիտալ ներգրավելն է:

ԿՊՍ-ները կոչված են աջակցելու թողարկողներին Էկոլոգիապես մաքուր և կայուն ծրագրերի ֆինանսավորման գործում, որոնք խթանում են գրոյական արտանետումներով տնտեսությունը և պաշտպանում են շրջակա միջավայրը: ԿՊՍ-ներին համապատասխան թողարկվող պարտատոմսերը պետք է ապահովեն հստակ բնապահպանական հատկանիշներով

ներդրումային հնարավորություններ: Առաջարկելով, որ թողարկողները հաշվետվություններ ներկայացնեն Կանաչ պարտատոմսերից ստացված հասույթի նպատակային օգտագործման վերաբերյալ, ԿՊՄ-ները նպաստում են թափանցիկության մակարդակի շարունակական բարձրացմանը, ինչը դյուրինացնում է ըստ բնապահպանական ծրագրերի բաշխվող միջոցների վերահսկումը, միաժամանակ ավելի հստակ կերպով ներկայացնելով դրանց ակնկալվող ազդեցությունը:

ԿՊՄ-ները սահմանում են ընդունելի Կանաչ ծրագրերի ընդհանուր կատեգորիաներ, հաշվի առնելով ներկայումս տարածված տեսակետների բազմազանությունը և բնապահպանական խնդիրների ու դրանց հետևանքների ընկալումը, անհրաժեշտության դեպքում դիմելով երրորդ անձանց, որոնք մշակում են լրացուցիչ սահմանումներ, չափորոշիչներ և բնութագրիչներ՝ ծրագրերի բնապահպանական կայունությունը գնահատելու համար: ԿՊՄ-ները խրախուսում են շուկայի բոլոր մասնակիցներին՝ օգտագործելու դրանք որպես հիմք իրենց սեփական գործելակերպը բարելավելու համար, հղում կատարելով մի շարք լրացուցիչ չափանիշների, որոնք կարող են կիրառվել ըստ անհրաժեշտության:

ԿՊՄ-ները կրում են խորհրդատվական բնույթ և մշակվում են **Սկզբունքների անդամների և դիտորդների** և շահագրգիռ անձանց ավելի լայն շրջանակի կողմից տրամադրված տվյալների հիման վրա: Դրանք թարմացվում են ըստ պահանջի՝ Կանաչ պարտատոմսերի համաշխարհային շուկայի զարգացումը և ընդլայնումն արտացոլելու նպատակով: Որպես կանոն, ԿՊՄ-ները և Սկզբունքները համակարգվում են **Գործադիր կոմիտեի** կողմից, Քարտուղարության աջակցությամբ:

Ի լրումն ԿՊՄ-ների, Սկզբունքներն առաջարկում են մոտեցումներ, որոնք արտացոլում են թողարկողի մակարդակով գործող՝ կայունության ապահովման պարտավորությունները, որոնք կարող են դիտարկվել որպես այլընտրանք ստացված հասույթի թիրախային օգտագործումն ուշադրության կենտրոնում պահելուն: Նման պարտավորությունները կարող են արտահայտվել Կայուն զարգացմանն առնչվող պարտատոմսերի, ինչպես նաև կոնկրետ թողարկողի կողմից մշակված ռազմավարությունների և բացահայտումների միջոցով, ինչպես սահմանված է **Կլիմայի փոփոխության պայմաններում ֆինանսավորման ձեռնարկով**, որը մշակվել է՝ հիմք ընդունելով Փարիզում կնքված պայմանագրին համապատասխանեցված անցումային ծրագրերը: Համապատասխան պրոդուկտների և Սկզբունքների վրա հիմնված ուղեցույցների նկարագրությունը ներկայացված է Հավելված 2-ում:

ԿԱՆԱԶ ՊԱՐՏԱՏՈՄՍԵՐԻ ՍԿԶՐՈՒՆՔՆԵՐԻ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ ԱՌ 2021Թ.

ԿՊՍ-ների սույն խմբագրությունը մշակվել է՝ հաշվի առնելով Սկզբունքների անդամների և Դիտորդների, **Փորձագետների խորհրդի** հետ 2020թ. իրականացված խորհրդատվությունների ընթացքում հնչեցված կարծիքները, ինչպես նաև Քարտուղարության աջակցությամբ Գործադիր կոմիտեի կողմից համակարգվող **աշխատանքային խմբերի** ներդրումը:

Հատկանշական է, որ ԿՊՍ-ների 2021թ. հրատարակությունը պարունակում է Կանաչ պարտատոմսերի հայեցակարգերին վերաբերող հիմնական առաջարկությունները և արտաքին գնահատումները, ԿՊՍ-ների չորս հիմնական բաղադրիչների հետ մեկտեղ: Այն խորհուրդ է տալիս բարձրացնել թողարկողների մակարդակով մշակվող կայունության ապահովման ռազմավարությունների և գործող պարտավորությունների թափանցիկության մակարդակը և խրախուսում է պաշտոնական կամ շուկայական բնութագրիչներին ծրագրերի համապատասխանության վերաբերյալ տեղեկատվության հրապարակումը:

Բացի այդ, այն պարունակում է ուղեցույցներ թողարկողի կողմից իրականացվող գործընթացների վերաբերյալ, որոնց նպատակն է՝ սահմանել սոցիալական և/կամ բնապահպանական բնույթի բացասական իրադարձությունների հետ կապված էական ռիսկերի նվազեցման մեխանիզմները: Այն պարունակում է նաև շուկայի համար առաջարկվող գործելակերպին առնչվող լրացուցիչ պարզաբանումներ և թարմացումներ:

Սույն խմբագրությունը պարունակում է նաև կարևոր հղումներ այն փաստաթղթերին, որտեղ ներկայացված են լրացուցիչ ուղեցույցներ **Կլիմայի փոփոխության պայմաններում ֆինանսավորման ձեռնարկով**, **Ազդեցության վերաբերյալ հաշվետվությունների ներկայացման միասնական հայեցակարգով**, **Արտաքին գնահատումների ուղեցույցներով**, ինչպես նաև **Ուղեցույցների ձեռնարկով** սահմանված Սկզբունքների վերաբերյալ:

ԿԱՆԱԶ ՊԱՐՏԱՏՈՄՍԵՐԻ ՍԱՀՄԱՆՈՒՄ

Կանաչ պարտատոմսեր են համարվում ցանկացած տեսակի պարտատոմսային գործիքները, որոնց միջոցով ներգրավված դրամական միջոցները կամ դրանց համարժեք գումարը, մասամբ կամ ամբողջությամբ, ուղղվում է բացառապես նոր և/կամ գործող Կանաչ ծրագրերի ֆինանսավորմանը կամ վերաֆինանսավորմանը (տես ներքոշարադրյալ «Դրամական միջոցների օգտագործում» գլուխը), և որոնք համապատասխանում են ԿՊՍ-ների չորս հիմնական բաղադրիչներին:

Շուկայում ներկայացված են Կանաչ պարտատոմսերի տարբեր տեսակներ, որոնք նկարագրված են Հավելված 1-ում:

Համարվում է, որ որոշ Կանաչ ծրագրեր կարող են նաև սոցիալական օգուտներ ապահովել, և պարտատոմսի որակումը որպես Կանաչ պարտատոմս պետք է կատարվի թողարկողի կողմից,

ելնելով իրականացվող ծրագրերի հիմնական նպատակներից: Այն պարտատոմսերը, որոնք միտումնավոր կերպով համատեղում են ընդունելի Կանաչ և Սոցիալական ծրագրերը, կոչվում են Կայուն զարգացման պարտատոմսեր, որոնց վերաբերյալ **Կայուն զարգացման պարտատոմսերի ուղեցույցով** առանձին ուղղորդում է սահմանված:

Հարկավոր է նշել, որ Կանաչ Պարտատոմսերը չեն կարող փոխարինվել այնպիսի պարտատոմսերով, որոնք չեն համապատասխանում ԿՊՍ-ների չորս հիմնական բաղադրիչներին: Համարվում է, որ այն պարտատոմսերը, որոնք թողարկվել են ավելի վաղ՝ նախքան ԿՊՍ-ների սույն խմբագրության հրապարակումը լույս տեսած Կայուն զարգացման պարտատոմսերի ուղեցույցի համաձայն, համապատասխանում են ԿՊՍ-ներին:

ԿԱՆԱՉ ՊԱՐՏԱՏՈՄՍԵՐԻ ՄԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐ

Կանաչ պարտատոմսերի սկզբունքները (ԿՊՍ) կամավոր գործընթացների ուղեցույցներ են, որոնք խթանում են թափանցիկությունն ու տեղեկատվության հրապարակումը, ինչպես նաև կանաչ պարտատոմսերի շուկայի կայուն զարգացումը՝ Կանաչ պարտատոմսերի թողարկման հանդեպ կիրառվող մոտեցումը պարզաբանելու միջոցով: ԿՊՍ-ները նախատեսված են շուկայում լայն օգտագործման համար. դրանք թողարկողներին ներկայացնում են ուղղորդում՝ կապված ընդունելի Կանաչ պարտատոմսերի թողարկմանն առնչվող հիմնական հարցերի հետ, օգնում են ներդրողներին՝ Կանաչ պարտատոմսերում արվող ներդրումների բնապահպանական ազդեցությունը գնահատելու համար անհրաժեշտ տեղեկատվության հասանելիությունը բարձրացնելու միջոցով, ինչպես նաև աջակցում են տեղաբաշխողներին՝ ձեռնարկելով միջոցներ, որոնք նպաստում են շուկայի ամբողջականությունն ապահովող գործարքների կնքմանը:

ԿՊՍ-ները թողարկողներին խորհուրդ են տալիս կիրառել հստակ գործընթաց և հրապարակել այն տեղեկատվությունը, որը կարող է օգնել ներդրողներին, բանկերին, տեղաբաշխողներին, տեղաբաշխման գործակալներին և շուկայի այլ մասնակիցներին՝ հասկանալու կոնկրետ Կանաչ պարտատոմսերի թողարկման առանձնահատկությունները: ԿՊՍ-ներն առանձնակի կարևորում են թողարկողների կողմից հիմնական բաղադրիչների և առաջարկների միջոցով շահագրգիռ կողմերին տրամադրվող տեղեկատվության թափանցիկությունը, ճշգրտությունն ու ամբողջականությունը:

Համապատասխանությունը ԿՊՍ-ներին ապահովվում է հետևյալ չորս հիմնական բաղադրիչների միջոցով.

1. Դրամական միջոցների օգտագործում
2. Ծրագրերի գնահատման և ընտրության գործընթաց
3. Դրամական միջոցների կառավարում
4. Հաշվետվություններ

Թափանցիկության մակարդակի բարձրացման համար առաջարկում է կիրառել հետևյալը.

- (i) Կանաչ պարտատոմսերի հայեցակարգեր
- (ii) Արտաքին գնահատումներ

1. Դրամական միջոցների օգտագործում

Կանաչ պարտատոմսերի հիմնաքարը պարտատոմսերից ստացված հասույթի օգտագործումն է ընդունելի Կանաչ ծրագրերի իրականացման համար, ինչը պետք է պատշաճ կերպով նկարագրված լինի արժեթղթերի թողարկմանն առնչվող իրավական փաստաթղթերում: Բոլոր Կանաչ ծրագրերը պետք է հստակ բնապահպանական օգուտ ապահովեն, որը պետք է գնահատվի և, հնարավորության դեպքում, չափվի թողարկողի կողմից:

Այն դեպքում, եթե հասույթն ամբողջությամբ կամ դրա որոշակի մասն օգտագործվում է կամ կարող է օգտագործվել վերաֆինանսավորման նպատակով, խորհուրդ է տրվում, որ թողարկողները ներկայացնեն ֆինանսավորման և վերաֆինանսավորման նպատակով օգտագործվող միջոցների հարաբերակցությունը, հնարավորության դեպքում նաև պարզաբանելով, թե կոնկրետ ինչ ներդրումներ կամ ծրագրերի պորտֆելներ կարող են վերաֆինանսավորվել: Կիրառելիության դեպքում, խորհուրդ է տրվում նաև նշել անցյալ ժամանակաշրջանը, որի ընթացքում իրականացվել են վերաֆինանսավորվող Կանաչ ծրագրերը:

ԿՊՍ-ներով հստակ սահմանվում են ընդունելի Կանաչ ծրագրերի մի քանի կատեգորիաներ, որոնք նպաստում են բնապահպանական նպատակների իրագործմանը, այն է. կլիմայի փոփոխության հետևանքների մեղմացում, հարմարում կլիմայի փոփոխությանը, բնական ռեսուրսների պահպանություն, կենսաբազմազանության պահպանություն, աղտոտման կանխարգելում և վերահսկում:

Ծրագրերի կատեգորիաների ներքոշարադրյալ ցանկը, թեև սպառիչ չէ, ներկայացնում է Կանաչ պարտատոմսերի շուկայում ֆինանսավորվող կամ ֆինանսավորման համար ընդունելի՝ առավել հաճախ հանդիպող ծրագրերի տեսակները: Կանաչ ծրագրերը ներառում են ակտիվներ, ներդրումներ և այլ հարակից և լրացուցիչ ծախսեր, ինչպիսիք են գիտահետազոտական աշխատանքներին առնչվող ծախսերը, որոնք կարող են վերաբերել մեկից ավելի կատեգորիայի և/կամ բնապահպանական նպատակի: Վերոնշյալ երեք բնապահպանական նպատակները (աղտոտման կանխարգելում և վերահսկում, կենսաբազմազանության պահպանություն և հարմարում կլիմայի փոփոխությանը) նույնպես ներառված են ցանկում որպես ծրագրերի կատեգորիաներ, որոնց դասվում են տվյալ բնապահպանական նպատակների իրագործմանն առավել նպաստող ծրագրերը:

Ստորև ներկայացված է ընդունելի կանաչ ծրագրերի ոչ սպառիչ ցանկը.

- **Վերականգնվող էներգետիկա** (այդ թվում՝ արտադրություն, փոխադրում, սարքավորումներ և արտադրանք),

- **Էներգաարդյունավետություն** (նոր կառուցվող և վերագինվող շենքերում, էլեկտրաէներգիայի պահեստավորում, կենտրոնացված ջեռուցում, խելացի (ամարթ) էներգացանցեր, սարքավորումներ և արտադրանք),
- **Աղտոտման կանխարգելում և վերահսկում** (այդ թվում՝ արտանետումների կրճատում, ջերմոցային գազերի վերահսկում, հողի վերականգնում, թափոնների կանխարգելում, թափոնների կրճատում, թափոնների վերամշակում և էներգիայի արտադրություն էներգաարդյունավետ/արտանետումների տեսանկյունից արդյունավետ թափոններից),
- **Կենդանի բնական ռեսուրսների և հողօգտագործման Էկոլոգիապես կայուն կառավարում** (այդ թվում՝ Էկոլոգիապես մաքուր գյուղատնտեսություն, Էկոլոգիապես մաքուր անասնապահություն, կլիմային չվնասող գյուղատնտեսական տեխնոլոգիաներ, օր.՝ կենսաբանական մշակաբույսերի պաշտպանություն կամ կաթիլային ոռոգում, Էկոլոգիապես մաքուր ձկնաբուծություն և ջրագործություն, Էկոլոգիապես մաքուր անտառատնտեսություն, այդ թվում՝ անտառապատում կամ անտառվերականգնում, բնական լանդշաֆտների պահպանություն կամ վերականգնում),
- **Ցամաքային և ջրային կենսաբազմազանության պահպանություն** (այդ թվում՝ ափամերձ, ծովային և ջրբաժանային միջավայրերի պաշտպանություն),
- **Էկոլոգիապես մաքուր տրանսպորտ** (էլեկտրական, հիբրիդային, հասարակական, երկաթուղային, անշարժիչ, բազմամոդալ տրանսպորտային միջոցներ, ենթակառուցվածք Էկոլոգիապես մաքուր տրանսպորտային միջոցների համար և վնասակար արտանետումների կրճատում),
- **Ջրի և կեղտաջրերի Էկոլոգիապես մաքուր կառավարում** (այդ թվում՝ մաքուր և/կամ խմելու ջրի համար նախատեսված կայուն ենթակառուցվածք, կեղտաջրերի մաքրում, ջրահեռացման կայուն քաղաքային համակարգեր, գետահունի կառավարում և ջրհեղեղի կանխման այլ միջոցներ),
- **Հարմարում կլիմայի փոփոխությանը** (այդ թվում՝ ենթակառուցվածքների վերագինման միջոցներ կլիմայի փոփոխության հետևանքներին ավելի լավ դիմադրելու նպատակով, ինչպես նաև տեղեկատվական համակարգեր, ինչպիսիք են կլիմայի դիտարկման և վաղ նախազգուշացման համակարգերը),
- **Անթափոն տնտեսության արտադրանք, արտադրական տեխնոլոգիաներ և գործընթացներ** (օր. բազմակի օգտագործման, վերամշակվող և վերականգնվող նյութերի, բաղադրիչների, արտադրանքի, գործիքների և ծառայությունների մշակում և ներդրում) **և/կամ հավաստագրված Էկոլոգիապես արդյունավետ արտադրանք,**
- **Էկոլոգիապես մաքուր (կանաչ) շենքեր**, որոնք համապատասխանում են գործունեության տարածաշրջանային, ազգային կամ միջազգային բնապահպանական պահանջներին կամ չափանիշներին:

Մինչդեռ ԿՊՄ-ների նպատակը կայուն բնապահպանական օգուտի ապահովմանը նպաստող հստակ կանաչ տեխնոլոգիաներ, չափանիշներ և պահանջներ սահմանելը չէ, հատկանշական է, որ առկա են մի շարք միջազգային և ազգային նախաձեռնություններ, որոնք ուղղված են չափանիշների և դասակարգման համակարգի մշակմանը, ինչպես նաև համապատասխան տվյալների շտեմարանների ստեղծմանը՝ համեմատելիություն ապահովելու նպատակով: Դա

կարող է լրացուցիչ ուղեցույցներ տրամադրել Կանաչ պարտատոմսերի թողարկողների համար առ այն, թե որ ծրագրերը կարող են համարվել կանաչ և ընդունելի ներդրողների կողմից: Ներկայումս այդ չափանիշները մշակման տարբեր փուլերում են: Թողարկողները և շահագրգիռ այլ անձինք կարող են ծանոթանալ Կապիտալի շուկաների միջազգային ասոցիացիայի (այսուհետ՝ «ԿՇՄԱ») ինտերնետային կայքի **«Էկոլոգիապես մաքուր ֆինանսավորում»** բաժնում հրապարակված օրինակներին:

Բացի այդ, գործում են բազմաթիվ հաստատություններ, որոնք իրականացնում են անկախ վերլուծություն, տրամադրում են խորհրդատվություն և ուղղորդում տարբեր կանաչ լուծումների և բնապահպանական նախաձեռնությունների որակի վերաբերյալ: «Կանաչ» հասկացության և «Կանաչ ծրագրերի» սահմանումները կարող են տարբերվել, կախված ոլորտից և աշխարհագրական դիրքից:

Նշենք նաև, որ երբ թողարկողները ցանկանում են ֆինանսավորել Փարիզում կնքված պայմանագրի նպատակներին համապատասխանեցված՝ գրոյական արտանետումներ ապահովող ռազմավարության ներքո իրականացվող ծրագրեր, նրանք կարող են ծանոթանալ թողարկողի կողմից հրապարակվող տեղեկատվության ցանկին և կլիմայի փոփոխության պայմաններում գործելակերպի ռազմավարություններին, որոնք սահմանված են **Կլիմայի փոփոխության պայմաններում ֆինանսավորման ձեռնարկով**:

2. Ծրագրերի գնահատման և ընտրության գործընթաց

Կանաչ պարտատոմսերի թողարկողը պետք է հստակ ներկայացնի ներդրողներին հետևյալը.

- Ընդունելի Կանաչ ծրագրերի բնապահպանական նպատակները,
- Գործընթացը, որի միջոցով թողարկողը գնահատում է՝ արդյոք ծրագրերը համապատասխանում են ընդունելի Կանաչ ծրագրերի համար սահմանված չափանիշներին (օրինակները ներկայացված են վերոշարադրյալ գլխում), և
- Լրացուցիչ տեղեկատվություն այն գործընթացների վերաբերյալ, որոնց միջոցով թողարկողը բացահայտում և կառավարում է համապատասխան ծրագրի (ծրագրերի) հետ կապված հնարավոր սոցիալական և բնապահպանական ռիսկերը:

Թողարկողներին նաև խորհուրդ է տրվում.

- Տրամադրել վերոնշյալ տեղեկատվությունը, հիմք ընդունելով թողարկողի՝ բնապահպանական կայունությանն առնչվող առաջնային նպատակները, ռազմավարությունը, քաղաքականությունը և/կամ գործընթացները,
- Առկայության դեպքում, ներկայացնել տեղեկատվություն՝ կապված պաշտոնական կամ շուկայական չափանիշներին, համապատասխանության չափանիշներին, այդ թվում, կիրառելիության դեպքում, բացառման չափանիշներին ծրագրերի համապատասխանության հետ, ինչպես նաև ներկայացնել բոլոր կանաչ չափանիշները

կամ հավաստագրերը, որոնք կիրառվում են նրանց կողմից ծրագրերի ընտրության ընթացքում:

- Կիրառել համապատասխան գործընթաց, որի միջոցով հնարավոր կլինի սահմանել սոցիալական և/կամ բնապահպանական բնույթի բացասական իրադարձությունների հետ կապված էական ռիսկերի նվազեցման մեխանիզմները: Այդ մեխանիզմները կարող են ներառել հստակ համադրական վերլուծության և մոնիթորինգի իրականացում թողարկողի կողմից որպես էական գնահատված պոտենցիալ ռիսկերի մասով:

3. Դրամական միջոցների կառավարում

Կանաչ պարտատոմսերից ստացված գուտ հասույթը կամ դրան համարժեք գումարը պետք է մուտքագրվի առանձին հաշվին, ձևավորելով առանձին պորտֆել, կամ այլ համապատասխան եղանակով հաշվառվի թողարկողի կողմից, ինչը պետք է ձևակերպվի պաշտոնապես գործող ներքին գործընթացի տեսքով՝ կապված Կանաչ նախագծերի շրջանակներում թողարկողի կողմից իրականացվող վարկային և ներդրումային գործառնությունների հետ:

Քանի դեռ Կանաչ պարտատոմսը մարված չէ, գրանցվող գուտ հասույթի մնացորդը պետք է պարբերաբար համապատասխանեցվի տվյալ ժամանակահատվածի ընթացքում ընդունելի Կանաչ նախագծերին հատկացված գումարների չափով: Թողարկողը պետք է տեղեկացնի ներդրողներին չտեղաբաշխված գուտ հասույթի մնացորդի ժամանակավոր տեղաբաշխման ծրագրվող տեսակների մասին:

Կանաչ պարտատոմսերից ստացված հասույթը կարող է կառավարվել ըստ յուրաքանչյուր պարտատոմսի (մեկ պարտատոմսի վրա հիմնված մոտեցում) կամ համախառն եղանակով՝ բազմաթիվ կանաչ պարտատոմսերի համար (պորտֆելի վրա հիմնված մոտեցում):

ԿՊՄ-ները խրախուսում են թափանցիկության բարձր մակարդակի ապահովումը և խորհուրդ են տալիս ներդրողին՝ հասույթի կառավարման գործընթացում ներգրավել արտաքին աուդիտորի կամ այլ երրորդ անձի՝ ներքին վերահսկման մեթոդի և Կանաչ պարտատոմսերից ստացված հասույթի տեղաբաշխման աուդիտ իրականացնելու նպատակով (տես ներքո շարադրյալ «Հիմնական խորհուրդներ» գլուխը):

4. Հաշվետվություններ

Թողարկողները պետք է հավաքագրեն և պահպանեն հասույթի օգտագործմանը վերաբերող արդի տեղեկատվությունը, որը պետք է թարմացվի տարեկան պարբերականությամբ, մինչև ամբողջական տեղաբաշխումը, ինչպես նաև ըստ անհրաժեշտության՝ էական փոփոխությունների դեպքում: Տարեկան հաշվետվությունը պետք է ներառի այն ծրագրերի ցանկը, որոնց ֆինանսավորմանն է ուղղվել Կանաչ պարտատոմսերից ստացված հասույթը, ինչպես նաև այդ ծրագրերի համառոտ նկարագիրը, հատկացված գումարների չափը և ծրագրերի ակնկալվող ազդեցությունը: Այդ դեպքում, եթե, տեղեկատվության գաղտնիության ապահովման, մրցակցության հետ կապված նկատառումներից ելնելով կամ ֆինանսավորվող ծրագրերի մեծ

քանակի պատճառով կարող է ներկայացվել ընդամենը ընդհանուր տեղեկատվություն, առանց մանրամասների, ԿՊՍ-ները խորհուրդ են տալիս ներկայացնել տեղեկատվությունն ընդհանրացված եղանակով կամ ըստ համախմբված պորտֆելի (օր. հասույթի այն տոկոսը, որը հատկացվել է ծրագրերի որոշակի կատեգորիաներին):

Թափանցիկությունն առանձնահատուկ կարևորություն ունի ծրագրերի ակնկալվող և/կամ արդեն իսկ գրանցված ազդեցության մասին տեղեկատվություն ներկայացնելու գործում: ԿՊՍ-ները խորհուրդ են տալիս կիրառել արդյունավետության որակական և, հնարավորության դեպքում, քանակական ցուցանիշներ, ինչպես նաև ներկայացնել հիմնական մեթոդաբանությունը և/կամ ենթադրությունները, որոնք օգտագործվում են քանակական գնահատման ընթացքում: Հնարավորության սահմաններում, թողարկողները պետք է կիրառեն Ազդեցության վերաբերյալ հաշվետվությունների ներկայացման միասնական հայեցակարգով սահմանված ուղեցույցները և ծրագրերի ազդեցության մասին հաշվետվությունների ձևանմուշները:

Կանաչ պարտատոմսերի կամ Կանաչ պարտատոմսերի թողարկման ծրագրի հիմնական առանձնահատկություններն արտացոլող և ԿՊՍ-ների չորս հիմնական բաղադրիչներին համապատասխանությունը հիմնավորող համառոտագրի օգտագործումը կարող է պարզեցնել շուկայի մասնակիցների տեղեկացման գործընթացը: Այդ նպատակով «ԿՇՄԱ»-ի ինտերնետային կայքի «Էկոլոգիապես մաքուր ֆինանսավորում» բաժնում հրապարակված է ձևանմուշ, որը լրացվելուց հետո կարող է հասանելի դառնալ առցանց, որպես լայն շրջանակների տեղեկացման աղբյուր (տես ներքոշարադրյալ «Տեղեկատվական կենտրոն» բաժինը):

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ

Կանաչ պարտատոմսերի հայեցակարգեր

Կանաչ պարտատոմսերի հայեցակարգում կամ համապատասխան իրավական փաստաթղթերում թողարկողները պետք է հիմնավորեն իրենց Կանաչ պարտատոմսերի կամ Կանաչ պարտատոմսերի թողարկման ծրագրի համապատասխանությունը ԿՊՄ-ների չորս հիմնական բաղադրիչներին (այն է՝ դրամական միջոցների օգտագործում, ծրագրերի գնահատման և ընտրության գործընթաց, դրամական միջոցների կառավարում և հաշվետվություններ): Այդ Կանաչ պարտատոմսերի հայեցակարգը և/կամ իրավական փաստաթղթերը պետք է հասանելի լինեն ներդրողներին մատչելի ձևաչափով:

Թողարկողներին խորհուրդ է տրվում՝ իրենց Կանաչ պարտատոմսերի հայեցակարգում ներառել իրենց կողմից իրագործվող բնապահպանական ռազմավարությանն առնչվող համապատասխան ամփոփ տեղեկատվությունը: Դա կարող է վերաբերել ԿՊՄ-ների հինգ ընդհանուր բնապահպանական նպատակներին (կլիմայի փոփոխության հետևանքների մեղմացում, հարմարում կլիմայի փոփոխությանը, բնական ռեսուրսների պահպանություն, կենսաբազմազանության պահպանություն, աղտոտման կանխարգելում և վերահսկում): Թողարկողներին խորհուրդ է տրվում նաև ներկայացնել բոլոր նորմերը, կանաչ չափանիշները կամ հավաստագրերը, որոնք կիրառվում են նրանց կողմից ծրագրերի ընտրության ընթացքում:

Կլիմայի փոփոխության հետևանքների մեղմացմանն ուղղված ծրագրերի շրջանակներում Փարիզում կնքված պայմանագրի նպատակներին համապատասխանեցված ռազմավարությունները ներկայացնելիս թողարկողներին խորհուրդ է տրվում հետևել **Կլիմայի փոփոխության պայմաններում ֆինանսավորման ձեռնարկով** սահմանված ուղեցույցներին:

Արտաքին գնահատում

Թողարկողներին խորհուրդ է տրվում՝ նշանակել արտաքին գնահատում իրականացնող կազմակերպություն, որը, նախքան պարտատոմսերի թողարկումը, պետք է գնահատի Կանաչ պարտատոմսերի կամ Կանաչ պարտատոմսերի թողարկման ծրագրի համապատասխանությունը ԿՊՄ-ների վերոնշյալ չորս հիմնական բաղադրիչներին (այն է՝ դրամական միջոցների օգտագործում, ծրագրերի գնահատման և ընտրության գործընթաց, դրամական միջոցների կառավարում և հաշվետվություններ):

Պարտատոմսերի թողարկումից հետո խորհուրդ է տրվում դրամական միջոցների կառավարման գործընթացում ներգրավել արտաքին աուդիտորի կամ այլ երրորդ անձի՝ ներքին վերահսկման մեթոդի և ընդունելի Կանաչ ծրագրերում՝ Կանաչ պարտատոմսերից ստացված հասույթի տեղաբաշխման աուդիտ իրականացնելու նպատակով:

Առկա են Կանաչ պարտատոմսերի թողարկման գործընթացի արտաքին գնահատման մի շարք եղանակներ և շուկայում առաջարկվող ստուգումների մի քանի տեսակ: Ստուգումների տարբեր տեսակներին վերաբերող խորհուրդները և պարզաբանումները ներկայացված են **«Արտաքին գնահատման ուղեցույցներում»**, որոնք մշակվել են ԿՊՍ-ների հիման վրա՝ լավագույն փորձը խթանելու համար: Դա շուկայի համար մշակված փաստաթուղթ է, որն արտաքին գնահատման գործընթացների վերաբերյալ թափանցիկ տեղեկատվություն է ներկայացնում թողարկողներին, տեղաբաշխողներին, ներդրողներին, շահագրգիռ այլ կողմերին և, իհարկե, արտաքին գնահատողներին:

ԿՊՍ-ները խրախուսում են արտաքին գնահատում իրականացնող կազմակերպություններին՝ հրապարակելու նրանց հավաստագրերը և համապատասխան փորձը և հստակ կերպով ներկայացնելու իրականացված ստուգումների շրջանակները: Թողարկողները պետք է հրապարակեն արտաքին գնահատումների արդյունքներն իրենց ինտերնետային կայքերում և/կամ, հնարավորության և կիրառելիության դեպքում, կապի այլ հասանելի ուղիների միջոցով, ինչպես նաև օգտագործեն արտաքին ստուգումների համար մշակված ձևանմուշը, որը հրապարակված է «ԿՇՄԱ»-ի ինտերնետային կայքի **«Էկոլոգիապես մաքուր ֆինանսավորում»** բաժնում:

ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

Առաջարկվող ձևանմուշները և ԿՊՍ-ներին վերաբերող այլ տեղեկատվություն ներկայացված է «ԿՇՄԱ»-ի ինտերնետային կայքի **«Էկոլոգիապես մաքուր ֆինանսավորում»** բաժնում: Լրացված ձևանմուշները կարող են տեղադրվել Տեղեկատվական կենտրոնում առցանց, որպես լայն շրջանակների տեղեկացման աղբյուր, հետևելով վերոնշյալ հղումով ներկայացված հրահանգներին:

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱՓՈՎՈՒՄ

Կանաչ պարտատոմսերի սկզբունքները (ԿՊՍ) կամավոր ուղեցույցներ են, որոնք ո՛չ արժեթղթեր գնելու կամ վաճառելու առաջարկ են հանդիսանում, ո՛չ որևէ տեսակի (հարկային, իրավական, բնապահպանական, հաշվապահական կամ կարգավորող) հատուկ խորհրդատվություն՝ կապված Կանաչ պարտատոմսերի կամ այլ արժեթղթերի հետ: Կանաչ պարտատոմսերի սկզբունքները չեն առաջացնում որևէ իրավունք կամ պարտավորություն որևէ պետական մարմնի կամ անհատի համար: Թողարկողներն ընդունում և կիրառում են Կանաչ պարտատոմսերի սկզբունքները կամավոր եղանակով և ինքնուրույն, առանց Կանաչ պարտատոմսերի սկզբունքներին ապավինելու կամ դրանցից պարտադիր օգտվելու և ինքնուրույն պատասխանատվություն են կրում Կանաչ պարտատոմսերի թողարկման մասին որոշում կայացնելու համար: Կանաչ Պարտատոմսերի տեղաբաշխողները պատասխանատվություն չեն կրում թողարկողների կողմից Կանաչ պարտատոմսերի առնչությամբ իրենց ստանձնած պարտավորությունները չկատարելու և Կանաչ պարտատոմսերից ստացված գուտ հասույթի օգտագործման համար: Կիրառելի օրենքների,

իրավական ակտերի և կանոնակարգերի ու Կանաչ պարտատոմսերի սկզբունքներով սահմանված ուղեցույցների միջև հակասություններ առաջանալու դեպքում գերակայող են համարվում համապատասխան տեղական օրենքները, իրավական ակտերը և կանոնակարգերը:

Հավելված 1 (ՀՈՒՆԻՄ 2022) ԿԱՆԱՉ ՊԱՐՏԱՏՈՄՍԵՐԻ ՏԵՍԱԿՆԵՐ

Ներկայումս առկա է Կանաչ պարտատոմսերի չորս տեսակ (շուկայի զարգացման ընթացքում կարող են առաջանալ լրացուցիչ տեսակներ, որոնք կներառվեն ԿՊՄ-ների թարմացումներում)։

- 1. Ստանդարտ պարտատոմսեր, որոնցից առաջացած հասույթն օգտագործվում է կանաչ ծրագրերի ֆինանսավորման նպատակով.** ԿՊՄ-ներին համապատասխանող առանց ապահովության պարտքային պարտավորություն, միայն թողարկողի հանդեպ պահանջի իրավունքով:
- 2. Եկամուտների հետ կապակցված Կանաչ պարտատոմսեր.** ԿՊՄ-ներին համապատասխանող պարտքային պարտավորություն առանց թողարկողի հանդեպ պահանջի իրավունքի, որի դեպքում պարտատոմսին առնչվող վարկային ռիսկը վերաբերում է եկամուտներից, միջնորդավճարներից, հարկերից և այլ աղբյուրներից գոյացող գրավադրված դրամական հոսքերին, և որոնցից առաջացած հասույթն օգտագործվում է այդ հասույթի աղբյուրների հետ կապված կամ չկապված Կանաչ ծրագիրը (ծրագրերը) ֆինանսավորելու նպատակով:
- 3. Ծրագրային ֆինանսավորման կանաչ պարտատոմսեր.** ԿՊՄ-ներին համապատասխանող ծրագրային ֆինանսավորման պարտատոմս, որն ուղղված է մեկ կամ մի քանի Կանաչ ծրագրերի ֆինանսավորմանը, որոնց գծով առաջացող ռիսկերը կրում է ներդրողը, պարտատոմսի թողարկողի հանդեպ պահանջի իրավունքով կամ առանց նման իրավունքի:
- 4. Ապահովությամբ կանաչ պարտատոմս.** Ապահովությամբ Կանաչ պարտատոմս, որից ստացված գուտ հասույթն օգտագործվում է բացառապես ներքոնշյալի ֆինանսավորման կամ վերաֆինանսավորման նպատակով.
  - i.** Կանաչ ծրագիր/ծրագրեր, որով/որոնցով ապահովվում է միայն որոշակի պարտատոմսը («Կանաչ գրավով ապահովված պարտատոմս»), կամ
  - ii.** Թողարկողի, նախաձեռնողի կամ հովանավորի Կանաչ ծրագիր/ծրագրեր, որով/որոնցով ամբողջությամբ կամ որոշ մասով ապահովվում է կամ չի ապահովվում որոշակի պարտատոմսը («Ապահովությամբ ստանդարտ կանաչ պարտատոմս»):Ապահովությամբ կանաչ պարտատոմսերի դասը կարող է ներառել, առանց դրանով սահմանափակվելու, հիփոթեքով ապահովված պարտատոմսեր, արժեթղթավորում, ակտիվներով ապահովված արժեթղթեր, ապահովությամբ պարտքային պարտավորություններ և այլ գործիքներ, որոնց դեպքում, որպես կանոն, ակտիվներից ստացված դրամական հոսքերը ծառայում են որպես պարտատոմսերի մարման աղբյուր, կամ ակտիվները հանդիսանում են ապահովության միջոց պարտատոմսերի համար՝ սահմանելով առաջնահերթություն այլ պահանջների նկատմամբ:

Յուրաքանչյուր ապահովությամբ կանաչ պարտատոմսի համար թողարկողը, նախաձեռնողը կամ հովանավորը պետք է հստակ սահմանի մարքեթինգային նյութերը, առաջարկելով փաստաթղթեր կամ որևէ այլ եղանակով, կախված նրանից, թե վերոնշյալ (i) կամ (ii) մեթոդներից որն է կիրառվում, այն է՝ արդյոք դա Կանաչ գրավով ապահովված պարտատոմս է թե Ապահովությամբ ստանդարտ կանաչ պարտատոմս:

Հարկավոր է բացառել Ապահովությամբ կանաչ պարտատոմսի ներքո Կանաչ ծրագրերի կրկնակի հաշվառումն ընթացիկ կանաչ ֆինանսավորման ցանկացած այլ տեսակի հետ, և թողարկողը, նախաձեռնողը կամ հովանավորը (ըստ կիրառելիության) պետք է ապահովի ամբողջական համապատասխանություն ԿՊՍ-ների բոլոր Հիմնական բաղադրիչներին:

Ծանոթագրություն 1

Հայտնի է, որ գործում է բնապահպանական, կլիմայական կամ այլ թեմատիկ պարտատոմսերի շուկա (որը երբեմն անվանում են «pure play»): Այդ պարտատոմսերը թողարկվում են հիմնականում կամ ամբողջապես էկոլոգիապես մաքուր գործունեությամբ զբաղվող կազմակերպությունների կողմից, որոնք սակայն չեն համակատասխանում ԿՊՍ-ների չորս բաղադրիչներին: Նման դեպքերում հարկավոր է ապահովել ներդրողների տեղեկացվածությունն այդ մասին, որպեսզի նրանք չհամարեն, որ ԿՊՍ-ները կիրառվում են կանաչ պարտատոմսերի հիշատակման հետևանքով: Այդ կազմակերպություններին խորհուրդ է տրվում՝ իրենց կողմից արդեն իսկ թողարկված բնապահպանական, կլիմայական կամ այլ թեմատիկ պարտավորությունների նկատմամբ, հնարավորության սահմաններում, կիրառել ԿՊՍ-ներով սահմանված համապատասխան մեթոդները (օր. հաշվետվությունների ներկայացնելու առնչությամբ) և համապատասխանեցնել հետագայում թողարկվող պարտատոմսերը ԿՊՍ-ներին:

Ծանոթագրություն 2

Հայտնի է, որ գործում է կայուն զարգացման հատկանիշներով պարտատոմսերի շուկա, որը ֆինանսավորվում է կանաչ և սոցիալական հատկանիշների համադրությամբ, այդ թվում՝ Կայուն զարգացման նպատակներին (ԿԶՆ) համապատասխանող ծրագրեր: Որոշ դեպքերում նման պարտատոմսերը կարող են թողարկվել հիմնականում կամ ամբողջապես էկոլոգիապես մաքուր գործունեությամբ զբաղվող կազմակերպությունների կողմից, սակայն նրանց պարտատոմսերը կարող են չհամակատասխանել ԿՊՍ-ների չորս բաղադրիչներին: Նման դեպքերում հարկավոր է ապահովել ներդրողների տեղեկացվածությունն այդ մասին, որպեսզի նրանք չհամարեն, որ ԿՊՍ-ները (կամ ՍՊՍ-ները) կիրառվում են կայուն զարգացման պարտատոմսերի կամ ԿԶՆ-ների հիշատակման հետևանքով: Այդ կազմակերպություններին խորհուրդ է տրվում՝ իրենց կողմից արդեն իսկ թողարկված կայուն զարգացման, ԿԶՆ-ներին համապատասխանող կամ այլ թեմատիկ պարտավորությունների նկատմամբ, հնարավորության սահմաններում, կիրառել ԿՊՍ-ներով և ՍՊՍ-ներով սահմանված համապատասխան մեթոդները (օր. հաշվետվությունների ներկայացնելու առնչությամբ) և համապատասխանեցնել հետագայում թողարկվող պարտատոմսերը ԿՊՍ-ներին և ՍՊՍ-ներին:

Մշակվել է ԿՊՍ-ները և ՍՊՍ-ները Կայուն զարգացման նպատակների (ԿԶՆ) հետ համադրող փաստաթուղթ, որի նպատակն է՝ ապահովել չափանիշների ընդարձակ համակարգ, որի միջոցով թողարկողները, ներդրողները և շուկայի մասնակիցները կարող են գնահատել Կանաչ, Սոցիալական կամ Կայուն զարգացման պարտատոմսերի կոնկրետ ծրագրի համապատասխանությունը ԿԶՆ-ներին: Այդ փաստաթուղթը տեղադրված է «ԿՇՄԱ»-ի ինտերնետային կայքի **«Էկոլոգիապես մաքուր ֆինանսավորում»** բաժնում:

Ծանոթագրություն 3

Հայտնի է, որ մի շարք գործարքներ ներկայացվել են «Կապույտ պարտատոմսեր» կամ նմանատիպ անվանումներով՝ նպատակ ունենալով ընդգծել ծովային ռեսուրսների պատշաճ օգտագործման կարևորությունը և էկոլոգիապես մաքուր համապատասխան տնտեսական գործունեության խթանումը: Նման ծրագրերին նպաստում են շուկայում իրականացվող հատուկ նախաձեռնությունները, որոնց համար տրամադրվում է նաև պետական աջակցություն: Նման «Կապույտ պարտատոմսերը» հանդիսանում են նաև Կանաչ պարտատոմսեր այնքանով, որքանով դրանք համահունչ են ԿՊՍ-ների չորս հիմնական բաղադրիչներին:

Ծանոթագրություն 4

Երբեմն թողարկողները ցանկանում են համապատասխանեցնել իրենց Կանաչ պարտատոմսերը և՛ ԿՊՍ-ներին, և՛ ԿԶՊՍ-ներին: Տարակուսանքից խուսափելու նպատակով նշենք, որ նման մոտեցումն ընտրվում է թողարկողների կողմից ինքնուրույն: Այն ո՛չ խրախուսվում է, ո՛չ էլ քննադատվում:

Հավելված 2

Սկզբունքների գծապատկեր

Սկզբունքներ

*Կանաչ պարտատոմսերի սկզբունքների, սոցիալական պարտատոմսերի սկզբունքների և կայուն զարգացման պարտատոմսերի սկզբունքների համաձայն պարտատոմսերից ստացված զուտ հասույթին հավասար գումարն ուղղվում է ընդունելի ծրագրերի ֆինանսավորմանը (պարտատոմսեր, որոնցից առաջացած հասույթն օգտագործվում է կանաչ ծրագրերի ֆինանսավորման նպատակով), մինչդեռ կայուն զարգացմանն առնչվող պարտատոմսերի սկզբունքների համաձայն ստացված հասույթն օգտագործվում է թողարկողի կողմից՝ սահմանված արդյունավետության հիմնական ցուցանիշների ապահովման և Էկոլոգիապես մաքուր գործունեության թիրախների գնահատման նպատակով (կայուն զարգացմանն առնչվող պարտատոմսեր): Այն պարտատոմսի նկատմամբ, որում համատեղված են կայուն զարգացմանն առնչվող պարտատոմսերի և կանաչ ծրագրերի ֆինանսավորման նպատակով հասույթի օգտագործմամբ

պարտատոմսերի հատկանիշները, պետք է համատեղ կիրառվեն պարտատոմսերի այդ երկու տեսակների համար սահմանված ուղեցույցները: